

Pulların Harika Dünyası



Dünyanın dört bir yanına mektup gönderebilmek için zarfların üzerine yapıştırılan pulların, aslında kendilerine ait kocaman ve renkli bir dünyaları olduğunu biliyor muydunuz?



Bundan yıllar önce, her günü bir öncekine benzeyen bir ortaokul öğrencisiyken, bir arkadaşımın sınıfa getirdiği pul koleksiyonunun hepimizin ilgisini bir anda nasıl çektiğini dün gibi hatırlıyorum. Pul defterinin kalın karton sayfalarındaki saydam bantların altına özenle yerleştirilmiş rengârenk pullar çok hoşumuza gitmişti. Öyle ki, defter elden ele dolaşırken hemen hepimizin aklından aynı şey geçiyordu: Bunu biz de yapmalıydık! Birçoğumuzun içinde pullara karşı aniden oluşan merak, kısa zamanda yerini tatlı bir rekabete dönüştürdü. Hepimiz ailelerimize atılmamış eski mektup zarflarını soruyor, postanelere giderek pul dizileri satın alıyorduk. Hatta akrabalarımız ziyarete gelirken ne istediğimizi sorduklarında onlardan atmadıkları zarfları ve pulları istiyorduk. Elimizde aynı puldan birkaç tane birikirse, hemen bir araya gelip birbirimize gösteriyor ve artanları değiş tokuş yapıyorduk. Bütün bunlara okulun yakınında bulduğumuz bir koleksiyon dükkânı da eklenince, koleksiyonlarımız hızla büyümeye başladı. Zarfların üzerinde öylesine duruyormuş gibi görünen bu resimli küçük kâğıtların, aslında anlatacak çok şeyleri olduğunu da o zamanlar keşfetmeye başladık. Bizim genellikle tek başına gördüğümüz pulların çoğu, aslında birkaç puldan başlayarak bazen yüzlerceye ulaşan bir dizinin parçasıydı. Üstelik her dizi bir konuyu işliyordu. Bu konu çiçeklerden hayvanlara, tarihte iz bırakan insanlardan özel günlere, doğal

güzelliklerden sanat eserlerine kadar birçok şey olabiliyordu. Kısacası pulların üzerinde bir kültür birikimi yer alıyordu. Pullarla uğraştıkça, bu kültürel birikim de yavaş yavaş bize doğru akmaya başladı. Örneğin, birçoğumuz tukanın gökkuşağı gibi renkli kocaman gagası olan tropikal bir kuş, Ghana'nın Batı Afrika'da bir ülkenin ismi olduğunu pullar sayesinde öğrendik. Çeşitli ülkelerin devlet başkanlarını ve önemli kişilerini pullar sayesinde tanıdık. O zamanlar sayısı 67 olan illerimizin en dikkat çekici yapılarını pullar üzerinde gördük, bölgesel folklor kıyafetlerimizi pulların üzerinde seyrettik. Bir daha da pullara asla o eski bakış açımızla bakmadık.

Pulların Öyküsü

Pul düşüncesini ilk kez 1840 yılında ortaya koyan ve uygulanmasını sağlayan, Rowland Hill adlı bir İngiliz. O zamanlar İngiltere'de posta uygulamaları pek iyi işlemiyormuş. Her bir zarfın posta bedeli ağırlığına ve gideceği yere göre uzun hesaplar gerektiriyormuş. Ücret, mektubun gideceği kişiden isteniyor ve çoğu zaman da alıcı bu ücreti ödeyemediği için mektup sahibine teslim edilemiyormuş. Hill, bir gün parası olmadığı için mektubunu alamayan bir kadının döktüğü gözyaşlarını görünce, bu konuda bir yenilik yapmaya karar vermiş. Böylece posta gönderirken zarfların üzerine ücretin önceden ödendiğini belirten kâğıtlar yapıştırma düşüncesini ortaya atmış. Bundan sonra, ilk pulun üzerine neyin resminin koyulacağı tartışması başlamış. 2500 düşünce ve 250 çizim arasında bir eleme yapılmış. Ardından, 1 Mayıs 1840'ta satışa çıkarılan dünyanın ilk pulunun üzerinde, dönemin İngiltere kraliçesi Victoria'nın portresinin yer almasına karar verilmiş. Tarihteki bu ilk pul, kraliçenin resmi siyah bir zemin üzerine basılı olduğundan ve fiyatı da 1 peni olduğundan Penny Black adıyla bilinir. Bu buluş, posta işletmesine ve mektup göndermek isteyenlere öyle büyük bir kolaylık sağlamış ki, Rowland Hill, kraliyet ailesi tarafından Sir unvanıyla ödüllendirilmiş. Pul meraklıları arasında Sir Rowland Hill bugün "Pulun Babası" olarak anılır.



Pulu bulan
Sir Rowland Hill



1840'ta çıkan ilk pul,
diğer adıyla Penny
Black

Dünyada kullanımı hızla yaygınlaşmaya başlayan pullar, Osmanlı İmparatorluğu'nda 13 Ocak 1863 tarihinde kullanılmaya başlandı. Pulu, Osmanlı İmparatorluğu'na ilk getiren ve bu sayede ilk Türk pulunun basılmasını sağlayan kişi, Posta Amiri Nazir'i Agah Efendi. Basılan bu ilk pulun üzerinde, Sultan Abdülaziz'in imzasını temsil eden tuğra; onun altında da "Devlet-i liye Osmaniye" ifadesi bir hilâl içerisinde yazılıdır. Bu nedenle ilk Türk pulları tarihte "Tuğralı Pullar" olarak geçer.



İlk Türk pulunun basımına öncülük eden Posta Amiri Nazir'i Agah Efendi'nin resmi, yine bir pul üzerinde.

Siz de Pul Koleksiyonu Yapabilirsiniz



Her ülkenin pulları, o ülkenin kültürel ve doğal zenginliklerini üzerinde taşır. Hangi yaştan olursa olsun pul biriktiren ve onları inceleyen bir kişi, bu küçük kâğıt parçacıklarının üzerinden ülkelerin bayraklarını, para birimlerini, yönetim biçimlerini, devlet başkanlarını, geleneksel giysilerini, hayvanlarını, bitki türlerini, tarihi eserlerinden ulusal bayramlarına kadar birçok şeyi öğrenebilir. Pul koleksiyonculuğuna "filateli",



pul koleksiyonuyla uğraşan kişilere de "filatelist" denir.

Pul koleksiyonu, eğlenceli ve kolay bir uğraştır. Çünkü başlamak için, birkaç basit malzemenin dışında çoğu zaman pullara para vermeniz bile gerekmez. Araştırarak, sorarak ya da yakınlarınızdan ve arkadaşlarınızdan rica ederek zarf toplayabilirsiniz. Bu sayede, çoğu zaman kendi koleksiyonuza başlayabilmek için yeterince pul bulabilirsiniz. Bundan başka, düzenli aralıklarla postanelere uğrayarak, yeni çıkan pul dizilerinden de satın alabilirsiniz. Varsa mektup arkadaşlarınız ve yurtdışına sık sık giden ya da yurtdışında yaşayan yakınlarınız da, farklı ülkelerin pullarını edinmenizde size yardımcı olabilirler. Ayrıca elinizde aynı pullardan biriktikçe, bunları diğer koleksiyoncularla değiş tokuş ederek koleksiyonunuzu zenginleştirebilirsiniz. Pul koleksiyoncularına şu malzemeler gerekir: pul defteri, büyüteç, pul maşası (cimbıza benzer, ancak uç kısmı yassıdır).



Pullar Zarftan Nasıl Ayrılır?

Zarf üzerine yapışık bir pulu zarftan ayırabilmek için, bir miktar ılık su yeterli.

Zarfin, üzerine pul yapıştırılmış bölümünü, pula zarar vermeden kesin ve ılık su dolu bir kaba yerleştirin. 10-15 dakika bekledikten sonra, pulun zarftan kolayca ayrılabilirdiğini göreceksiniz. Ayrılan pulu dikkatlice alın, yapışkan içeren kısım yukarı gelecek biçimde kurumaya bırakın. Kurumasına az bir zaman kala da, kalın bir kitabın arasına koyarak düzelmesini sağlayın. İşte, pulunuz koleksiyon için hazır. Ancak "ilkgün zarfı" adı verilen zarflar üzerine yapıştırılmış, özel damgalı pullar zarfıyla birlikte değerlidir. Bu nedenle ilkgün zarflarını olduğu gibi saklamaya özen gösterin.

Pul Biriktirirken Nelere Dikat Etmeli?

Pulları toplarken, koleksiyonunuzun daha düzgün olması için bazı konulara dikkat etmeniz gerekiyor. Bunların ilki, pulların temiz ve zarar görmemiş olması. Özellikle, kenarlarında bulunan, "dantel" denilen kısmın yırtık olmaması gerekiyor. Bu kısımda yırtık olan pullar kusurlu sayılıyor. Ayrıca pulları nemden de uzak tutmak gerek. Bunun için pul defterini kuru bir yerde saklamak, arada bir sayfalarını açarak havalandırmak ve pulları dizerken aralarında biraz boşluk bırakmak yararlı olur. Ayrıca, özellikle damgasız pullara parmak izinizin çıkmasını engellemek için, pul maşası kullanmak daha doğru olur. İşte, hepsi bu. Ancak, sabırlı olmayı unutmayın.



Pul Deyimleri Sözlüğü

Pullarla ilgileniyorsanız, karşınıza sıkça çıkabilecek bazı pul deyimlerinin anlamını bilmenizde yarar var.

Sürekli Pul: Posta ücretlerinin ödenmesinde kullanılan pullardır.

Resmi Pul: Çoğunlukla resmi işlemlerin ve anlaşmaların geçerlilik kazanması için kullanılan pullardır.

Dizi: Aynı ad altında çıkan pulların her değerini içine alan takıma denir.

İlkgün Zarfı: Üzerlerine bir anma veya sürekli pul dizisi yapıştırılıp konuya ait ilkgün damgasıyla damgalanmış, yazı ve simgeler taşıyan özel zarflardır.

Anma Pulu: Bir olayın veya kişinin anısına çıkarılan, üzerinde o kişiye veya olaya ait resim ve desenler olan pullardır.

Anma Bloğu: Anma puluna benzer biçimde hazırlanmış ancak bir yerine, birçok puldan oluşan dizilere verilen addır.

Uçak Pul: Mektubun uçakla gönderileceğini anlatan, üzerinde de genellikle uçak resimleri olan pullardır.

Konulu Pul Koleksiyonculuğu



Böcekler ve örümcekler, pul koleksiyoncularının ilgi duyduğu konulardan biri.

Posta pullarının üzerindeki resimler ve yazılı bilgiler, başlı başına bir kültür hazinesidir. Mektupların üstüne yapıştırılmış posta pullarında yer alan görüntüler, geldikleri ülkelerin para birimlerinden bayraklarına, tarihleri ve tarihi eserlerinden o ülkede yaşayan bitki ve hayvan türlerine kadar birçok değerli bilgiyi taşırlar. Pulların üzerinde yer alan desenler böylesine çeşitli olunca, koleksiyoncuların karşısına bir seçenek daha çıkıyor: Yalnızca belli konuların işlendiği pulları biriktirmek; yani konulu pul koleksiyonculuğu. Tek bir konuyu kapsayan pul koleksiyonlarında çiçekler, tıp, bayraklar, tablolar, arkeoloji, edebiyat, spor, tablolar ve ressamalar, devlet adamları, sahne sanatları, müzik ve taşıtlar gibi konular ele alınabilir. En çok sevilen konularsa balık, kuş, kelebek, yırtıcı hayvanlar, evcil hayvanlar, kediler, köpekler, böcekler, deniz kabukları, sürüngenler gibi birbirinden farklı hayvanlar.

Siz de konulu bir pul koleksiyonuna sahip olabilirsiniz. Bunun için yapmanız gereken, pullarınızın üzerinde görmeyi istediğiniz konuyu belirlemek ve bu konudaki resimleri üzerinde taşıyan pulları biriktirmek. Böylece ilgilendiğiniz konuda hem güzel bir görsel kaynak oluşturabilir, hem eğlenebilir, hem de bilginizi artırabilirsiniz.

Pul Meraklıları İçin Yararlı Adresler

Pul koleksiyonculuğuyla ilgileniyor ve hem koleksiyonunuzu genişletmek, hem de bu işe gönül vermiş başka insanlarla tanışmak istiyorsanız, aşağıdaki adresler size yardımcı olur.

PTT Genel Müdürlüğü

Parasal Posta İşletme Dairesi Başkanlığı,
Filateli Şubesi Müdürlüğü
Ulus 06101 ANKARA
Tel: (0312) 3095335, 3095336, 3095337,
3095339, 3095340, 3095341
Fax: (0312) 3095308

Türkiye Filateli Dernekleri Federasyonu

Şafak Sokak No: 4/2, 80220 Nişantaşı -
İstanbul
Tel: (0212) 230 38 78

İstanbul Filateli Derneği

Şafak sokak, No: 4/1, 80220 Nişantaşı -
İstanbul
Tel: (0212) 232 99 26 - 232 99 27
Fax: (0212) 231 06 24
<http://www.isfila.com>

Kadıköy Filatelistler Derneği

Vişne Sokak Arif İshani No:1 Kadıköy -
İstanbul

Yeşilköy Filatelistler Derneği

Havacı Muzaffer Sokak No: 9/3 Yeşilköy -
İstanbul
Tel: (0212) 573 87 56

Ankara Filatelist Derneği

Kemer Sokak No: 2/3 Gaziosmanpaşa -
Ankara
Tel: (0312) 446 34 77

Edirne Filatelistler Derneği

İzmir Caddesi Ankara Sokak No: 23 22100
Kaleiçi - Edirne

Efes İzmir Filatelist Derneği

Fevzipaşa Bulvarı Bahçeliler İşhanı No: 10/112,
Konak - İzmir
Tel: (0232) 483 84 23

Levent Daşkıran

Kaynaklar

<http://www.filateli.8k.com>
<http://www6.brinkster.com/selimbus>
<http://www.isfila.com/index.html>
<http://www.showtvnet.com/hobby/biriktirelim/filateli/index.shtml>
http://www.ptt.gov.tr/tr/pul/pul_culuk.html
<http://www.fundooz.com/funzone/Hobbies&pets/Stamps/Stamps.asp>
<http://www.angelfire.com/ct/aytek/turgaytuna.html>
<http://www.glassinesurfer.com/f/growthandhill.shtml>
http://www.geocities.com/dakshina_kan_pa/artll/penny.htm
<http://www.ptt.gov.tr/tr/yayin/dergi/0108/06.html>
<http://www.ptt.gov.tr/tr/pul/filateli.html>